

Fågelutredning på Holmöarna inför planerna att bygga en större vindkraftpark, Umeå kommun.

Sammanfattning

JP Fågelvind

På uppdrag av Slitevind AB

Färjestaden 2011-10-21

Sammanfattning

Holmöarna består av fyra större öar: Holmön, Ängesön, Grossgrunden och Holmögadd. Delar av Holmön och Ängesön, samt hela Grossgrunden och Holmögadd är naturreservat och tillika Natura 2000-område. På Holmön och Ängesön planerar Slitevind AB en etablering av vindkraftverk i tre delområden utanför naturreservatet. Från april 2010 till mars 2011 genomfördes en fågelstudie för att täcka en rad olika fågelförekomster inför den kommande tillståndsprovningen av vindkraftparken.

Studien innefattade dokumentation av storlomssträcket 2010. Under våren och hösten 2010 studerades också flyttande tranor och fjällvråkar. Under sommaren 2010 studerades även vadarfåglar. Studien omfattade ögruppens alla häckande par av storlom, smålom, sångsvan, fiskgjuse, havsörn, lärkfalk och trana. Havsörnen har flygföljts under årets alla månader för att dokumentera hur och var de flyger. Det planerade vindkraftsområdet på Holmön och nordvästra Ängesön, har inventerats i detalj på dessa arter och även en linjetaxering har genomförts täckande alla arter. För de mer hotade arterna har speciella inventeringar genomförts med riktad sökning efter dessa, exempelvis hackspettar.

Totalt omfattade studien en arbetsinsats av 225 arbetsdagar eller ca 1 700 fälttimmar. I detta inkluderas den förlängning av studien i maj, juli och augusti 2011, som tillkom för att täcka in häckningen av smålom och havsörn ytterligare ett år. Fågelinventeraren Christer Olsson genomförde det mesta av fältarbetet. Under häckningstiden och sträcken på våren anlätades också Antonie Bos. Projektledare Jan Pettersson har också hjälpt till några dagar i fält. Sträcken har bevakats genom observationer från bra punkter samt under 56 dygn, spritt på vår och höst. Radarfilmer från militärens spaningsradar som täcker området har analyserats i efterhand och jämförts med och kompletterat observatörernas resultat. Den linjetaxering som genomförts har täckt hela det planerade vindkraftsområdet med 321 olika stoppunkter vid tre tillfällen i juni månad. Två avståndsmätande och flyghöjds-mätande kikare, Vector IV och Vector 21, har använts för att kunna genomföra bra flygföljningar på fiskgjuse, havsörn, smålom och trana samt flyttande storlom. För att få bättre observationsmöjligheter har två byggnadsställningar använts som fågeltorn på lämpliga platser. Alla flygföljningar har också efter observationerna ritats ner på kartor för att få med flygriktningar även om bara en punkt har mätts in.

Storlomssträcket på våren 2010 kunde följas med hjälp av radarekon och observationer och det noterades cirka 17 000 sträckande lommar. Dessa grupper eller glesa flockar av lom passerade Berguddens fyr cirka två kilometer väster ut från kusten och cirka 1 till 1,5 kilometer ut över havet vid Lillhällan. Lomsträcket påverkas överhuvudtaget inte av den planerade vindkraftparken.

Våren och hösten 2010 skedde transträcket huvudsakligen över havet och tangerade bara Holmöarna. Flockar på våren kan dock skruva sig upp över ön för att nå en högre flyghöjd, med hänsyn till att de passerar delar av vindkraftparken. Flygningen kan då ske i rotorhöjd. Den samlade kollisionsrisken beräknat för fågelsträcket ligger på en flock vart nionde eller tolfte år, vilket måste betraktas som en liten risk.

På våarna går fjällvråkens huvudsakliga flygstråk söder om Holmön, men en hel del har setts följa land upp till Holmön för att sträcka ut från Bergudden och upp till Lillhällan. Höststräcket tycks gå norr om ön. Fjällvråkssträckets flyghöjd ligger i rotorhöjd upp till 49 % av de dokumenterade löpen. Därmed löper fjällvråken en större kollisionsrisk än övriga sträckande fåglar. Arten är rödlistad i Sverige och klassad som nära hotad. Risken är beräknad till att en fjällvråk förolyckas vart tredje eller vart fjärde år.

Under vissa år sträcker vadarfåglar i stora mängder förbi denna ögrupp. Radarbevakning ordnades i juli 2010 men inga ekon från sträckande flockar kunde noteras.

Fler häckande smålommar observerades utanför naturreservatet än vad som observerades inne i reservatet. Resultaten visar på att det 2010 totalt var 32 par, varav nio i naturreservatet. 2011 var det 26 par, varav sju i naturreservatet. Arten är rödlistad i Sverige och klassad som nära hotad. Båda studierna på smålommen visar på låga reproduktionstal - 0,34 och 0,31 ungar per häckande par. Det var bara vid nio botjärnar eller sjöar 2010, och sju 2011, som intensiva flygningar skedde.

Smålommarnas flygningar till och från botjärnen har dokumenterats som att de flyger på ett relativt strikt sätt vid sådana här kustlokaler. Detta motiverar användandet av något snävare skyddszoner än normalt. Kriteriet är att inom 250 meters radie runt verken ska inga häckande smålommar finnas. Placeringen av verken har också styrts så att inga huvudsakliga in- och utflygningsriktningar pekar direkt mot de närmast liggande verken. Flygningarna sker oftast bort från vindkraftverksområdet och detta bör göra att kollisionsrisken blir relativt begränsad. Påverkan på smålommen som häckar i naturreservatet bedöms därför bli liten, påverkan blir givetvis större utanför reservatet. Kollisionsrisken, baserat på häckande smålom 2010, har beräknats vara ungefär en smålom vartannat år eller fyra smålommar på en femårsperiod. Skulle alla häckningar lyckas beräknas kollisionsrisken öka till en förolyckad smålom per år.

För havsörnarna finns det fem kända boplatser på hela ögruppen varav tre är intill den planerade vindkraftparken. Arten är rödlistad i Sverige och klassad som nära hotad. Ytterligare två områden i eller intill den planerade vindkraftparken hyser revirhållande havsörnar, vilket gör bilden något mer komplicerad. Skyddszonen runt de två platserna, som 2010 och 2011 har haft lyckade häckningarna med ungar i boet, bestämdes till att vara en kilometers radie runt bona där det skulle vara fritt från vindkraftverk. Denna skyddszon motiveras då det i detta fall är känt var de flyger i sina områden och att de sannolikt mycket sällan flyger in i det planerade vindkraftsområdet. I det västra reviret, där det hittats två bon och där paret tycks vara i området, har inte lyckad häckning skett 2010 eller 2011. Skulle paret få en lyckad häckning och samma skyddszon tillämpas är det nio till tio vindkraftverksplaceringar som ligger inom detta område. För att undvika kollisionsrisk har området runt Gebäckssundet hållits helt rent från vindkraftverk då det på grund av den rika fisktillgången under vår och höst samlas stora mängder havsörnar där.

Inga av de åtta häckande paren av fiskgjuse, de tolv paren av lärkfalk, samt det enda reviret av bivråk, ligger inom 250 meters radie från något av de planerade vindkraftverken.

På hela ögruppen finns 14 par av storlom, nio av dessa finns intill vindkraftsområdet. Av de nio paren är fyra inom 250 meters radie för vindkraftverken. 82 par av trana finns på hela ögruppen, varav 55 par kring vindkraftsområdet. Av dessa 55 par är elva inom 250 meters radie runt vindkraftverken. Sångsvanen är ytterligare en art som placeringen av vindkraftverken inte tagit hänsyn till, då tolv par finns kring vindkraftsområdet, varav 11 % kan beröras.

Av andra häckande rödlistade arter och de i EU:s fågeldirektiv upptagna arterna kan nämnas storspov. Det finns ett par inom 250 meters radie runt vindkraftverken. Men huvuddelen av öns storspovspar, tolv stycken, finns i Holmö by, där kulturlandskapet fortfarande hålls öppet. För andra arter som är rödlistade såsom tretåig hackspett, mindre hackspett, lundsångare och rosenfink är det sannolikt viktigare att skogen inte avverkas än att undvika påverkan av vindkraftanläggningen.

För att uppnå önskade skyddszonerna för smålommarnas och havsörnarnas häckningsplatser och flygstråk har näst intill alla planerade vindkraftverk flyttats från sina ursprungliga placeringar. Antalet planerade vindkraftverk har också reducerats.

Då inte alla havsörnsrevir lyckas med sina häckningar varje år görs bedömningen att skyddsområdena klart är tillräckliga idag på 1000 meters radie runt bona med konstaterade lyckad häckningar.

Vi föreslår att havsörnarnas och smålommarnas häckningsresultat kontrolleras årligen före och några år efter byggstart för att få en ökad kunskap om framtida hänsynstaganden på Holmön och på andra platser i Sverige.

Jan Pettersson JP Fågelvind
Kåtorp 203
386 92 Färjestaden
0485-34876